પૂર્વછાયો- સુણો સહુ હું શું કહું, વરણવી વારમવાર ।
નથી દિઠો નથી સાંભળ્યો, આ જેવો બીજો અવતાર ॥૧॥
અતિ સામર્થી વાવરી, હરિ ધરી મનુષ્યનું દેહ ।
આ દિન મોરે આગમે, નથી સુણી શ્રવણે તેહ ॥૨॥
અતિ અલૌકિક વારતા, લાવી દેખાડી લોકમાંઇ ।
એવું આશ્ચર્ય જોઇ જન, મગન રહે મનમાંઇ ॥૩॥
કરી કાજ મહારાજ મોટાં, ગયા પોત્યે ગોલોક ।
જન દર્શન વિના દુઃખિયાં, રહ્યાં સંભારી કરતાં શોક ॥૪॥

ચોપાઇ- સમે સમે સંભારતાં સુખ, પળે પળે પ્રકટે છે દુઃખ ।
ક્યારે સાંભરે બેઠા પલંગે, ચર્ચિ ચંદન સુંદર અંગે ॥૫॥
કંઠે હાર કપૂરના ઘણા, બાજુ કુંડળ કપૂરતણા ।
ક્યારે સાંભરે પુષ્પની માળે, પુષ્પના તોરા ધર્યા દયાળે ॥૬॥
ક્યારે સાંભરે જરકશી જામે, બાંધી પાઘ જરકશી શ્યામે ।

ક્યારે સાંભરે મુગટ ધરેલ, ઝૂડે હિંડોળે બેઠા રંગરેલ ॥૭॥
ક્યારે સાંભરે નાખતા ગુલાલ, રંગે રમતા કરતા ખ્યાલ ।
ક્યારે પીચકારી લઈ હાથે, રંગ નાખતા સખાને માથે ॥૮॥
ક્યારે અશ્વપર અસવાર, એમ સાંભરે પ્રાણઆધાર ।
ક્યારે સાંભરે નદીમાં ન્હાતા, તાળી પાડી સખા સંગે ગાતા ॥૯॥
ક્યારે નીર ઉછાળતા હાથે, રંગે રમતા સખાને સાથે ।
ક્યારેક સાંભરે જમતા થાળ, દેતા પ્રસાદી દાસને દયાળ ॥૧૦॥
ક્યારેક સાંભરે પંગત્યે ફરતા, દઈ દર્શન ને મન હરતા ।
મુખમાંહિ જલેબીયો આપી, જમાડે ચરણ મસ્તકે છાપી ॥૧૧॥
ક્યારેક સાંભરે જનને મળતા, આપે છાતીમાં ચરણ વળતા ।
ક્યારેક સાંભરે કરતા વાત, સમજી સંત થાય રળિયાત ॥૧૨॥
ક્યારેક સાંભરે પૂજ્યા છે જને, પુષ્પહાર સુંદર ચંદને ।
ક્યારેક આરતી સ્તુતિ આગે, કરી જન પ્રેમે પાય લાગે ॥૧૩॥
ક્યારેક સાંભરે સેજમાં સુતા, ઉઠી મુખ ધોઈ મુખ લુતા ।
ક્યારેક સાંભરે કરતા દાતણ, ક્યારેક સાંભરે બેઠા આસણ ॥૧૪॥
ક્યારેક સાંભરે ન્હાતા નાથ, ચોળી તન જે નવરાવતા હાથ ।
ક્યારેક સાંભરે જીવન જમતા, તાળી પાડી જન સંગે રમતા ॥૧૫॥
ક્યારેક ચડી આવે એવા ચિત્ત, વેઢ વીંટિ કરકડાં સહિત ।
ક્યારેક સાંભરે બેઠા સુખપાલ, ક્યારેક હસ્તિએ સંગે મરાલ ॥૧૬॥
ક્યારેક સાંભરે મેડે મહારાજ, ક્યારેક કરતા વાત હેતકાજ ।
ક્યારેક રમતા સંતને સાથે, ગાતા તાળી પાડી દોય હાથે ॥૧૭॥
ક્યારેક સાંભરે બેઠા આસન, ક્યારેક સાંભરે ચંપાવતા તન ।
ક્યારેક સાંભરે ચોળતાં તેલ, ક્યારેક સાંભરે ચરણ પૂજેલ ॥૧૮॥
ક્યારેક સાંભરે તાપતા તન, નાથ હાથે કરતા વ્યંજન ।
ક્યારેક જમી જમાડતા જન, પિરસતા પોત્યે થઈ પ્રસન્ન ॥૧૯॥
ક્યારેક રથ વેલ્ય ગાડે ઘોડે, બેસી ચાલતા સખાની જોડે ।
ક્યારે આંબા આંબલી ઓટે, બેસતા હાર પહેરી બહુ કોટે ॥૨૦॥

ક્યારેક લેતા લટકેશું હાર, એમ સંભારે છે વારમવાર ।
જીયાં જીયાં વિચર્યા જીવન, તેનું કરે છે જન ચિંતવન ॥૨૧॥
જીયાં જીયાં કરી હરિએ લીળા, તે ચિંતવે છે જન થઈ ભેળા ।
જીયાં જીયાં કરીયા ઉત્સવ, તેતે જન ચિંતવે છે સર્વ ॥૨૨॥
જેજે મહારાજે કર્યાં કારજ, તેતે ચિંતવે છે નારી નર જ ।
સંભારતાં સુખ દુઃખ તને, વિસરતો નથી વિયોગ મને ॥૨૩॥
એવાં સુખ નથી આપ્યાં મહારાજ, જે વિસાર્યાં પણ વિસરે આજ ।
સંભાર્યે સુખ નહિ દુઃખ તન, તેણે રુદિયે રહે છે રુદન ॥૨૪॥
બારે નથી દેખાડતા દાસ, અંતરે સદા રહે છે ઉદાસ ।
જેમ મણિ વિના મણિધર, એમ ફરે છે નારી ને નર ॥૨૫॥
જેમ ધન વિના નિરધન, એમ રહે છે કંગાલ જન ।
જેમ માબાપ વિનાનાં બાળ, કોણ કરે તેની પ્રતિપાળ ॥૨૬॥
જેમ પતિ વિનાની પતની, એમ આજ તે આવીને બની ।
જેમ નગર ગયે નરપતિ, તેને તને સુખ નહિ રતિ ॥૨૭॥
તેમ જેને વાલાનો વિયોગ, વણ રોગે તેને જાણવો રોગ ।
તેને સુખ કયાંથી શરીરે, રહે નયણાં ભરીયાં નીરે ॥૨૮॥
ગાય વિનાનું વલવલે વત્સ, જળ વિનાનું તલફે મત્સ્ય ।
તેમ જીવન વિનાના જન, રહે આલોચ રાત્ય ને દન ॥૨૯॥
જેમ પ્રાણ વિનાનું હોય પંડ, જેમ સૂર્ય વિનાનું બ્રહ્માંડ ।
જેમ શશિ વિનાની રાત, જેમ અવનિ વિના વરસાત ॥૩૦॥
એમ ઝાંખાં પડ્યાં સર્વે જન, જાતાં એક શ્રીપ્રાણજીવન ।
કોયને તને તેજ ન રહ્યાં, ઝુરી ઝુરી સહુ ઝાંખાં થયાં ॥૩૧॥
જેમ ફળ વિનાની કદળી, જેમ તોય વિના તલા વળી ।
જેમ હંસ વિના માનસર, એમ રહ્યાં સહુ નારી નર ॥૩૨॥
જેમ વસ્તી વિનાનું નગર, જેમ મનુષ્ય વિનાનું ઘર ।
જેમ સુનું લાગે છે તે સહુ, ઘણી ઘણી વાત શું હું કહું ॥૩૩॥
જેજે સ્થળે બેસતા નાથ, સંભાર્યે હૈયું ન રહે હાથ ।

જેમ લુણ વિનાનું વ્યંજન, જેમ ઘૃત વિનાનું ભોજન ॥૩૪॥
જેમ વર વિનાની તે જાન, જેમ રસ વિનાનું છે પાન ।
તેમ નિરસ થયો સંસાર, એક જાતાં તે પ્રાણઆધાર ॥૩૫॥
કોઈને સુખ રહ્યું નહિ રતિ, પધારતાં પ્રભુ પ્રાણપતિ ।
દેહ ગેહનાં સુખ ન રહ્યાં, કહે શિયે સુખે રહ્યાં ઈયાં ॥૩૬॥
હસ્યા રમ્યાની હોંશ ન રઈ, જીવતાં ગત્ય મૃતકની થઈ ।
એવી રીત્યે તે દેહના દન, પૂરા કરે છે હરિના જન ॥૩૭॥
સાંભરે સમે સમે ઘણું સુખ, તેણે નૂર નથી કેને મુખ ।
સ્વજન સાલે સાંભરતાં એંધાણ, તેની પીડાયે પીડાયછે પ્રાણ ॥૩૮॥
વારમવાર કહેતા હેત વાત, તેતો સાલે છે દિવસ ને રાત ।
હેત દેખાડી હરિયાં મન, તે વિસરતું નથી નિશદન ॥૩૯॥
એમ સંભારી સંભારી જન, હૃદામાંહિ કરે છે રુદન ।
સર્વે સુખ લઈ ગયા સાથ, કેડ્યે કરી જનને અનાથ ॥૪૦॥
એવી રીત્ય જે એ જનતણી, કેટલીક હું દેખાડું ગણી ।
જેનું જાતું રહ્યું છે જીવન, એનું આશ્ચર્ય ન માનીયે મન ॥૪૧॥
કહી વાત સંક્ષેપે મેં એહ, જેમ છે તેમ ન કહેવાય તેહ ।
જેજે દિઠું મેં સાંભળ્યું કાન, તેમાંથી લખ્યું કાંઈક નિદાન ॥૪૨॥
કહેતાં જશ હરિના વિસ્તારી, થઈ કથા આ સુંદર સારી ।
કહ્યાં પ્રકટ પ્રભુનાં ચરિત્ર, અતિ પાવન પરમ પવિત્ર ॥૪૩॥
સતસંગીને છે સુખનિધિ, પૂરણ સુખમય પ્રસિદ્ધિ ।
દોયલી વેળામાં ચિંતવે દાસ, થાય સુખ જાય તનત્રાસ ॥૪૪॥
એવો ગ્રંથ થયો આ અનૂપ, સત્સંગી જનને સુખરૂપ ।
કહ્યું છે મને જણાણું જેમ, સહુ સમજી તે લેજ્યો એમ ॥૪૫॥
સર્વે ચરિત્ર શ્રીહરિતણાં, કેવાય ક્યાં લગી છે અતિ ઘણાં ।
સંક્ષેપે કરી કહ્યાં સહુને, જેટલાં જાણ્યામાં આવ્યાં મુને ॥૪૬॥
હરિચરિત્ર છે અપરમપાર, એક જીભે ન થાય નિરધાર ।
બ્રહ્મસૃષ્ટિમાં નહિ હોય એવા, સાંગોપાંગ હરિગુણ કહેવા ॥૪૭॥

શેષ ગણેશ શારદા જેહ, કહે છે પાર નથી પામતા તેહ ।
માટે મેં મને કર્યો વિચાર, હરિજશ છે અપરમપાર ॥૪૮॥
જેજે વાત મારા જાણ્યામાં આવી, તેતે વાત મેં સહુને સુંણાવી ।
જોઈ શુદ્ધ શ્રીહરિના દાસ, કહેતાં કથા થાય છે હુલાસ ॥૪૯॥
જ્યારે શ્રોતાનું હોય શુદ્ધ મન, કહેતાં વક્તા થાય પ્રસન્ન ।
કેવાય કથા અનુપમ અતિ, શ્રોતા સુણતાં થાય શુદ્ધમતિ ॥૫૦॥
એવો જાણી આ કથા સંવાદ, કહેશે સુંણશે રાખશે યાદ ।
તેતે પામશે પરમ આનંદ, સત્ય કહે એમ નિષ્કુળાનંદ ॥૫૧॥

ઇતિ શ્રીમદેકાંતિકધર્મપ્રવર્તક શ્રીસહજાનંદસ્વામિ શિષ્ય નિષ્કુળાનંદમુનિ વિરચિતે ભક્તચિંતામણિ મધ્યે શ્રીજીમહારાજ સ્વધામ પધાર્યા તેનો વિયોગ થયો તેનું વર્ણન કર્યું એ નામે એકસો બાસઠમું પ્રકરણમ્।૧૬૨